

Obiteljsko nasilje kao jedan od prediktora povećanja uzimanja sredstava ovisnosti kod mladih (Family Violence as One of Drugs Consumption Predictors among Youth)

Karmen Kmetović Prkačin

Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko-neretvanske županije

Sažetak

Obiteljski odgoj ovisi o brojnim čimbenicima, od kojih neki imaju velik rizik za razvoj ovisnosti. Istraživanje napravljeno od strane Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko neretvanske županije 2003 godine među učenicima srednjih škola u županiji, dokazali su povezanost visoko rizičnih čimbenika obiteljskih odnosa i konzumiranja droga. Istraživanje je napravljeno anonimnim upitnikom (1298 učenika). Visoko rizični čimbenik rješavanje obiteljskih nesuglasica kroz varijablu „tuku se“, pokazao je statistički značajnu povezanost sa konzumiranjem različitih sredstava ovisnosti među mladima.

Ključne riječi: učenici srednjih škola, obiteljski odnosi, konzumiranje sredstava ovisnosti

Abstract

Family upbringing depends on many factors, some of which can have high risks for the development of addiction. Researches done in 2003 by the Department for public health in Dubrovnik – Neretva County among secondary schools pupils in the stated county, proved the connection between high risk factors of family relations and consumption of drugs. The research was done by anonymous polling among secondary schools pupils (1298 pupils). A high risk factor of solving family disagreements through a variable “they are fighting”, has shown to be statistically important and connected with consumption of various addiction drugs among the young population.

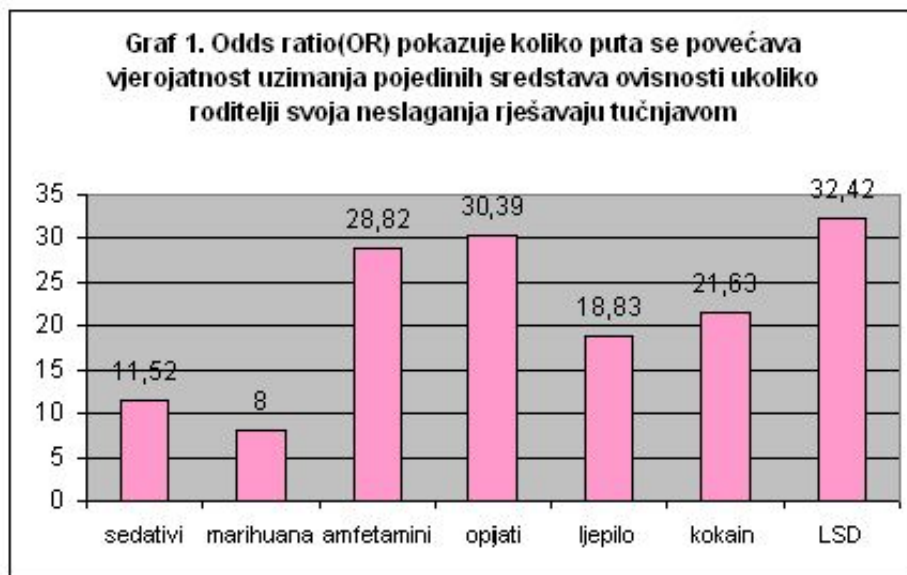
Key words: secondary school pupils, family relations, drugs consumption

Obitelj je zajednica čija je osnovna uloga odgoj i podizanje djece kao i kontinuirana briga za njihov psihofizički razvoj (Mlačić B. i sur.,2002). Adolescencija je razdoblje života u kojem mladi ljudi najčešće započinju konzumirati različite vrste psihoaktivnih tvari. Zloupotreba različitih vrsta psihoaktivnih tvari predstavlja najčešći i najozbiljniji problem mladih ljudi u današnjem društvu (Brajša-Žganec, Rabotek-Šarić i Glavak, 2002) i postaje sve češća pojava među mladima. Adolescenti predstavljaju najugroženiju populacijsku skupinu za usvajanje i razvoj ovisničkog ponašanja zbog specifičnosti razdoblja odrastanja, relativnog neiskustva te određene sklonosti rizicima što potvrđuju brojna istraživanja koja su se provodila u svijetu. Obitelj, odnosno roditelji, imaju izuzetno mjesto u procesu formiranja i razvoja mlade osobe. Obiteljski odgoj ovisi o mnogo čimbenika od kojih neki mogu biti rizični za pojavu i razvoj poremećaja u ponašanju djece i mladeži, posebno kada nisu zastupljeni nužni uvjeti za ostvarivanje pozitivne uloge obitelji (Radetić-Paić, 2002).

Brojna istraživanja govore o zaštitnim i rizičnim čimbenicima obiteljskog okruženja u nastanku ili prevenciji ovisnosti. Buysee (1997) navodi sljedeće situacije kao rizične čimbenike: česti obiteljski konflikti, nesigurnost, nedovoljna emocionalna povezanost i bliskost članova obitelji, slaba komunikacija između članova obitelji, nedovoljan roditeljski nadzor u odnosu na djecu. Prema Sakomanu (2002) najčešći rizični čimbenici za razvoj ovisnosti su kaotična obiteljska okolina; roditelji duševni bolesnici ili ovisnici o alkoholu/drogama, djeca s teškom naravi i s poremećajima u ponašanju, nedostatak veza između roditelja i djece, nedostatak odgoja, loše sposobnosti snalaženja u društvu, druženje s vršnjacima koji su skloni devijantnom ponašanju. Također kao rizične čimbenike navodi pozitivan stav prema uporabi droge unutar obitelji, posla, škole, vršnjaka i zajednice, neuspjeh u školovanju, neprikladno, povučeno ili agresivno ponašanje u razredu.

Istraživanje Zavoda za javno zdravstvo Dubrovačko neretvanske županije, provedeno u 2003 godini, na populaciji srednjoškolaca Dubrovačko neretvanske županije, također je potvrdilo povezanost između rizičnih čimbenika obiteljskih odnosa i konzumiranja pojedinih sredstava ovisnosti. Istraživanje je provedeno anonimnim anketiranjem od strane posebno educiranih anketara na proporcionalno stratificiranom uzorku srednjoškolaca (1298 učenika). Primjenjen je upitnik „Kako si“ autora prof. Dr.sc. Petra Bezinovića. Rizični čimbenik rješavanja obiteljskih neslaganja kroz varijablu «TUKU SE», pokazao se statistički značajnim i povezanim s konzumacijom sredstava ovisnosti mladih. Podaci pokazuju, ukoliko se roditelji tuku, vjerojatnost kako će dijete uzimati neko

od sredstava ovisnosti je značajno veća: za LSD 32 puta, za heroin 30, amfetamine 28, a kokain 21 put. Prisutnost obiteljskog nasilja pokazuje 18 puta veću vjerojatnost da će dijete snifati ljepilo, 11 puta veću vjerojatnost za uzimanje sedativa, dok se kod uzimanja marihuane vjerojatnost povećava za 8 puta.

Graf 1

Stereotipi obiteljskoga nasilja uče se u ranom djetinjstvu od roditelja, braće i sestara, stalno se reafirmirajući kroz uobičajenu društvenu interakciju i masovne medije. Tijekom procesa socijalizacije mlada osoba usvaja i internalizira različite norme i vrijednosti, usvaja socijalne vještine, te razvija i oblikuje svoju osobnost, kako bi se mogla integrirati u svoju socijalnu okolinu. U tom procesu usvajaju se kako poželjne, tako i nepoželjne matrice ponašanja (Galić i sur.,2001) Adolescenti se obično identificiraju sa svojim roditeljima koje doživljavaju kao modele za identifikaciju, te svjesno ili nesvjesno prihvaćaju njihov obrazac ponašanja (Orlandi i suradnici, 1990). Obiteljski odgoj ovisi o mnogo čimbenika od kojih neki mogu biti rizični za pojavu i razvoj poremećaja u ponašanju djece i mladeži, posebno kada nisu zastupljeni nužni uvjeti za ostvarivanje pozitivne uloge obitelji (Radetić-Paić, 2002 g.) Moralna kriza suvremene civilizacije, odbacivanje tradicionalnih vrijednosti, kriza institucije braka i obitelji doprinosi činjenici da se sve više djece i mladeži osjeća nevoljenima, nesretnima i izgubljenim. U našem okruženju sve je više disfunkcionalnih ili raspadnutih obitelji u kojima je proces psihosocijalnog sazrijevanja poremećen i djeca teško mogu izgraditi vlastiti sustav samopoštovanja i vrijednosti odnosno viziju svog budućeg života (Vujević,1998). Sakoman (2002) smatra kako se obitelj često definira kao prvi stup prevencije ovisnosti u društvu općenito. Nažalost, taj sustav zbog svoje patologije ili disfunkcionalnosti može biti jedan od od značajnih čimbenika koji povećavaju rizik skretanja djece na put koji vodi prema teškoj, kroničnoj i recidivirajućoj bolesti mozga.

Literatura:

1. Mlačić B., Šakić V., Franc R., Mladi i izloženost ratnim zbivanjima, Društvena istraživanja, Zagreb, 2002
2. Brajša-Žganec A., Raboteg-Šarić Z., Glavak R., Spolne razlike u povezanosti između nekih obiteljskih čimbenika i zlorabe sredstava ovisnosti u adolescenata, Društvena istraživanja, 2-3, 2002 (58-59)
3. Radetić-Paić, M.,(2002), Prosudba rizika i potreba u svrhu planiranja intervencija za djecu i mladež s poremećajima u ponašanju grada Pule, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet sveučilišta u Zagrebu, Magistarski rad
4. Buysee, W. H. (1997). Behaviour problems and relationship with family and peers during adolescence. *Journal of Adolescence*, 20, 645-654
5. Sakoman S., Brajša -Žganec, A., Glavak R., Indikatori ranog prepoznavanja visokorizične populacije hrvatske mladeži u odnosu na zlorabu sredstava ovisnosti , Društvena istraživanja, 2-3, 2002., (58-59) str.291-310
6. Sakoman S., Obitelj i prevencija ovisnosti, SysPrint, Zagreb, 2002.

7. Vujević E., Droga opća opasnost, Zagreb 1998

Kontakt osoba:

Karmen Kmetović Prkačin dipl.soc.radnik,
Zavod za javno zdravstvo Dubrovačko Neretvanske županije
Branitelja Dubrovnika 41 (p.p. 58)
Dubrovnik 20 001
Tel. +385 20 341 082
Fax. +385 20 341 099
e-mail: karmenkmetovic@net.hr